

درس پنجم

امامت، تداوم رسالت

مقدمه: قرآن کریم آخرین کتاب آسمانی و رسول خدا خاتم پیامبران است.

پیامبر خدا (ص) مسئولیت های سه گانه ای را بر عهده داشتند. در میان این مسئولیت ها، مسئولیت اول، یعنی دریافت و ابلاغ وحی به مردم، با ختم نبوت پایان می پذیرد و کتاب قرآن، آخرین کتاب آسمانی است و نیازی به آوردن کتاب جدیدی ندارد.

اماد و مسئولیت دیگر یعنی تعلیم و تبیین دین (مرجعیت علمی) و ولایت

و حکومت پس از ایشان چه سرنوشتی را پیدامی کنند؟

بطلان این فرض روشن است زیرا قرآن کریم هدایتگر مردم در همه امور زندگی است. و ممکن نیست نسبت به این دو مسئولیت مهم که به شدت در سرنوشت جامعه اسلامی تاثیرگذار است بی تفاوت باشد. همچنین پیامبر اکرم آگاه ترین مردم نسبت به اهمیت و جایگاه این مسئولیت هاست و نمی تواند از کنار چنین مسئله ای با سکوت و بی توجهی بگذرد. در حقیقت بی توجهی به این مسئله خوددلیلی بر نقض اسلام است. در حالی که اسلام کامل ترین دین الهی است.

فرضیه اول: قرآن کریم و پیامبر (ص) در این باره سکوت کرده اند.

فرضیه دوم: همچون مسئولیت اول، پایان این دومسئولیت رانیز اعلام نمودند.

فرض دوم نیز صحیح نیست. زیرا نیاز جامعه به حکومت و تعلیم و تبیین دین، پس از رسول خدانه تنها از بین نرفت بلکه از بین نرفت، بلکه افزایش هم یافت. زیرا گسترش اسلام در نقاط دیگر، ظهور مکاتب و فرقه های مختلف، پیدایش مسائل و مشکلات جدید اجتماعی، اقتصادی، سیاسی و فرهنگی رابه دنبال داشت و نیاز به امام ورهبری که در میان انبوه افکار و عقاید، حقیقت رابه مردم نشان دهد و جامعه را آنگونه که پیامبر اداره میکرد، اداره نماید، افزون ترمی شد. علاوه بر اینکه اصول حکومت و اداره ی جامعه و تعلیم و تبیین دین، امری تمام شدنی و پایان پذیر نیست و همواره جامعه نیازمند حاکم و معلمی است که بتواند راه رسول خدا (ص) را ادامه دهد و احکام اسلام را اجرا نماید.

فرضیه سوم: جانشین راتعیین نموده و دومسئولیت تعلیم و تبیین دین و ولایت و حکومت رابر عهده وی قرار داده اند.

بنابراین تنها فرض سوم، منطقی و قابل قبول است؛ یعنی رسول اکرم (ص) به فرمان خداوند، به تداوم تعلیم و تبیین دین و دوام حکومت پس از خود به شکل ((امامت)) فرمان داده و جانشین خود راتعیین کرده است و مانع تعطیلی این دومسئولیت شده است.

تعیین امام

سوال: چه کسی امام رامعین و معرفی می کند و چگونه می توان اورا شناخت؟

پاسخ: از آنجاکه امام همه ی مسئولیت های پیامبر را جز دریافت و ابلاغ وحی را دارد. بنابراین، باید همان صفات و ویژگی های پیامبر را نیز داشته باشد تا مردم به وی اطمینان کنند و هنمایی های اورا بپذیرند. از جمله این ویژگی ها (عصمت) است. البته تشخیص عصمت برای انسان ناممکن نیست؛ یعنی انسان هانمی تواند تشخیص دهد چه کسی معصوم است. بنابراین، همان طور که پیامبر از طرف خداوند معرفی می شود، تنها خداوند است که می تواند در دشا ایسته مقام امامت رامعین کند، و به مردم بشناساند.

باتدبر آیات و روایت درمی یابیم که خداوند حضرت علی راپس از پیامبر به جانشینی برگزیده اند. همان معصوم راپس از ایشان معرفی نموده اند.

برخی آیات که درباره ی این مسئله می باشد.

۱: آیه ذار

۲: آیه ولایت

۳: حدیث جابر

۴: حدیث ثقلین

۵: حدیث منزلت

۶: حدیث غدیر

۱: آیه انذار: حدود سه سال از بعثت گذشته بود که این فرمان از جانب خداوند برای پیامبر آمد:

حدیث	ترجمه	پیام
وانذر عشیرتک الاقربین	خویشان نزدیکت را انذار کن.	مردم را به اسلام دعوت کن. و درباره اسلام با آنان سخن بگو.

برای انجام این دستور، رسول خدا (ص) چهل نفر از بزرگان بنی هاشم را دعوت کرد و درباره ی اسلام با آنان سخن گفت و آنان را به اسلام فراخوانده همه ی مهمانان سکوت کردند. در میان آنها علی ابن ابیطالب (ع) که در آن زمان نوجوانی بیش نبود بر خاست و گفت: من یار و یاور تو خواهم بود، ای رسول خدا. درخواست پیامبر سه بار مطرح شد و فقط حضرت علی (ع) هر سه بار قاطعانه اعلام آمادگی و وفاداری کردند. پس از آن پیامبر دست ایشان را در دست گرفت و به مهمانان فرمود: همانا این، برادر من، وصی من و جانشین من در میان شما خواهد بود.

۲: آیه ولایت: در یکی از روزها، نزدیک ظهر، فرشته وحی از جانب خداوند آیه ای بر پیامبر نازل کرد که در آن ویژگی های ولی و سرپرست مسلمانان مشخص شده بود:

حدیث	ترجمه	پیام
------	-------	------

انما اولیکم الله ورسوله والذین آمنوا الذین یقیمون الصلاة ویوتون الزکاه وهم راکعون	همان اولی شما خداوند و رسول اوست و مؤمنانی که نماز را برپا می دارند و در حال رکوع زکات می دهند. مائده ۵۵	اینکه تنها اولی و سرپرست انسان ها خداوند و پیامبر هستند و هم چنین کسانی که نماز را برپا می دارند و زکات می دهند.
---	--	--

بآنزول این آیه، رسول خدا (ص) دریافت که چنین واقعه ای رخ داده است و کسی در رکوع صدقه داده است و خداوند قصد دارد او را معرفی کند، با شتاب و در حالی که آیه را می خواند و مردم را از آن آگاه می کرد، به مسجد آمد و پرسید: چه کسی در حال رکوع صدقه داده است؟ فقیری که انگشتی در دست داشت به حضرت علی (ع) که در حال نماز بود اشاره کرد و گفت: آری، این مرد در حال رکوع، انگشتی خود را به من بخشید. نزول این آیه در آن زمان و شرایط برای این بود که مردم با چشم خود ببینند و از زبان پیامبر بشنوند تا امکان مخفی کردن آن نباشد.

۳: حدیث جابر: در یکی از روزها، در مدینه، جبرئیل بر پیامبر نازل شد و آیه ۹۵ سوره نساء را بر ایشان خواند:

حدیث	ترجمه	پیام
یا ایها الذین آمنوا اطیعوا الله واطیعوا الرسول واولی الامر منکم	ای مومنان، از خدا اطاعت کنید و از رسول خدا و اولی امرتان اطاعت کنید.	اطاعت کردن مخصوص خداوند و فرستادگانش است.

معمولاً وقتی آیه ای بر پیامبر نازل می شد، یاران رسول خدا (ص) نزد ایشان می آمدند و حکم آیه را از ایشان می پرسیدند. وقتی اسن آیه نازل شد جابر بن عبدالله انصاری نزد پیامبر رفت و گفت: یا رسول الله ما خدا و رسول او را شناخته ایم. لازم است ((اولی الامر)) را نیز بشناسیم.

رسول خدا فرمود: ای جابر، آنان جانشینان من و امامان بعد از من هستند. نخستین آنها علی بن ابیطالب است و سپس به ترتیب، حسن بن علی، حسین بن علی، علی بن الحسین، محمد بن علی، و تودر هنگام پیری او را خواهی دید و هر وقت او را دیدی، سلام مرا به او برسان. پس از محمد بن علی به ترتیب، جعفر بن محمد، موسی بن جعفر، علی بن موسی، محمد بن علی، علی بن محمد، حسن بن

علی، وپساز ایشان فرزندش می باشد که هم نام و هم کنیه من است. اوست که از نظر مردم پنهان می شود و غیبت او طولانی می گردد تا آنجا که فقط افرادی که ایمان راسخ دارند، بر عقیده ی به اوباقی می مانند.

۴: حدیث ثقلین: پیامبر اکرم (ص) به طور مکرر از جمله روزهای آخر عمر خود، می فرمود:

پیام	ترجمه	حدیث
همان طور که قرآن و پیامبر از هم جدانمی شوند، قرآن و اهل بیت نیز همراه هم هستند. و همان طور که قرآن همیشگی است، وجود معصومین هم کنار هم همیشگی است.	من در میان شما دو چیز گران بهار می گذارم: کتاب خدا، و عترتم و اهل بیتم را. اگر به این دو تمسک جوید هرگز گمراه نمی شوید و این دو هیچ گاه از هم جدانمی شوند تا این که کنار حوض کوثر بر من وارد شوند.	انی تارک فیکم الثقلین کتاب الله و عترتی اهل بیتی ما ن تمسکتُم بهما لن تضلوا ابدوا و انهمالین یفتقر قاحتی یردا علی الحوض

۵: حدیث منزلت: وقتی خداوند حضرت موسی را امام و مبارزه با فرعون کرد، آن حضرت از خداوند خواست که برادرش هارون را مشاور، پشتیبان و شریک در امر هدایت مردم قرار دهد. خداوند نیز درخواست حضرت موسی (ع) را پذیرفت و او را مشاور و وزیر وی قرار داد. پیامبر (ص) درباره این موضوع با حضرت علی (ع) فرمود:

پیام	ترجمه	حدیث
تو برای من یاور هستی همانند هارون برای موسی.	تو برای من به منزله هارون برای موسی هستی جز اینکه بعد از من پیامبری نیست.	انت منی بمنزله هارون من موسی الا انه لانی بعدی

۶: حدیث غدیر: پیامبر گرامی اسلام در سال دهم هجرت عازم مکه شد تا فریضه حج را به جا آورد. چون این حج در آخرین سال زندگی ایشان برگزار شد به ((حجه البلاغ)) و ((حجه الوداع)) مشهور است. در این حج، حدود ۱۲۰ هزار نفر شرکت کرده بودند، تاروش انجام دادن اعمال حج را از رسول خدا (ص) فراگرفتند. در مسیر برگشت به مدینه در روز هجدهم ماه ذی حجه در محلی به نام غدیر خم این آیه نازل شد:

در این آیه ابلاغ ولایت وجانشینی امام علی(ع) به عنوان وصی پیامبر و این پیام از اهمیت بالایی برخوردار است که اگر پیامبر آن را به جانیاورد گویا رسالتش را کامل نکرده است. و خداوند چون عده ای مشرکان در صدد جان پیامبر بر آمدند می گوید که خودش حافظ جان او خواهد بود.	ای رسول، آنچه از سوی پروردگارت بر تو نازل شده برسان، و اگر چنین نکنی، رسالتش را نگزارد ای، و خداوند تو را از مردمان حفظ می کند. خداوند، کافران را هدایت نمی کند.	یا ایها الرسول بلغ ما انزل الیک من ربک وان لم تفعل فمابلغت رسالته والله یعصمک من الناس ان الله لایهدی القوم الکافرین
--	--	---

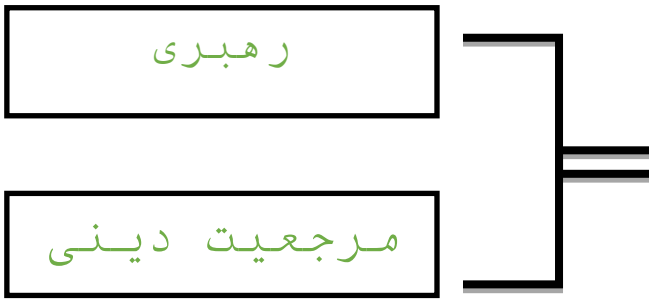
بعد از نزول این آیه پیامبر(ص) دستور داده همه توقف کنند و آنهایی که باز مانده اند بر سندی و آنان که جلوتر هستند باز گردند. ابتدای نماز ظهر را به جا آورند سپس پیامبر در یک سخنرانی مفصل با مردم سخن گفت و آنان را آماده دریافت این پیام مهم کرد. در قسمتی از سخنرانی پیامبر سوال پرسید:

حدیث	ترجمه
ایها الناس من اولی الناس بالمومنین من انفسهم	ای مردم، چه کسی به مومنان از خودشان سزاوارتر است؟؟

گفتند: خدا و پیامبر شبر ما و ولایت و سرپرستی دارند.

حدیث	ترجمه
من کنت مولاة فهذا علی مولاة	هر کس که من ولی و سرپرست او هستم از این پس علی نیز ولی و سرپرست اوست.

و این جمله را سه بار تکرار کرد. در آخر از حاضران خواست تا مطالب گفته شده را به غایبان برسانند. و پس از آن مردم به پیامبر شادباش گفتند و با وی بیعت کردند.

رابه عهده دارند. و کردار و گفتار آنان اسوه و راهنمای مسلمانان است ضروری است که آنان نیر معصوم از گناه و خطا باشند.

معصوم بودن
از گناه و خطاست

یکی از دلایل معرفی امام از جانب خداوند

یکی از آیاتی از قرآن کریم که خداوند باین موضوع اشاره کرده آیه تطهیر است. در روزی ایشان در خانه استراحت می کردند که

وارد شد و سلام کرد. پیامبر ایشان رابه کنار خود دعوت کرد. پس از وی حضرت علی(ع) و امام حسن(ع) و امام حسین(ع) آمدند. رسول خدا(ص) آنان را نیز در کنار خود جای داد. آنگاه برای آنان این گونه دعا کرد: ((خدایا! اینان اهل بیت من اند؛ آنان را از هر پلیدی و ناپاکی حفظ کن!))

در همین زمان فرشته وحی آمد و آیه تطهیر را قرائت کرد.

ترجمه	آیه
همانا خدا اراده کرده که از شما اهل بیت پلیدی و ناپاکی را دور گرداند. و شمارا کاملاً پاک و ظاهر سازد.	انما یرید الله لیذهب عنکم الرجس اهل البیت و یطهرکم تطهیرا

پیام آیه تطهیر

۱:

این آیه هرگونه گناه و پلیدی را از پیامبر اکرم (ص) امام علی(ع)، حضرت فاطمه، امام حسن و امام حسین(ع) دور می راند و آنان را معصوم از گناه و پلیدی معرفی می کند.

این آیه، تعداد خاصی از خانواده‌ی پیامبر را در برمی‌گیرد که مقام عصمت دارند. یعنی در اینجا افراد خاصی از اهل بیت مورد نظر است و شامل همه نمی‌شود.

چون این تعداد خاص معصوم اند، سخن و عمل آنان، مطابق بادین و بیان کننده دستورات الهی است. پیامبر اکرم (ص) برای آگاهی مردم از این موضوع، مدت‌ها هر روز صبح هنگام رفتن به مسجد از در خانه حضرت فاطمه (س) می‌گذشت و اهل خانه را ((اهل بیت)) صدامی زد و آیه تطهیر را می‌خواند.

تذکر: از آنجاکه در زمان رسول خدا (ص) از زمین اهل بیت فقط امام علی (ع) حضرت فاطمه (س)، امام حسن و امام حسین (ع)، حضور داشتند در این داستان تنها نام این چهار بزرگوار ذکر شده است. در سخنان دیگر پیامبر، امامان بعدی هم جزء اهل بیت شمرده شده‌اند.

نتیجه گیری: بابررسی این آیات واحادیثی که گفته شد، روشن می شود:

الف) پیامبر اکرم(ص) با هدایت و راهنمایی خداوند، حضرت علی(ع) و یازده فرزند ایشان را به جانشینی خود معرفی کرده است و آنان عهده دار مسئولیت امامت اند.

ب) لازمه ی این مرتبه از جانشینی، علم کامل و عصمت از گناه و اشتباه است؛ همان گونه که رسول خدا(ص) این دو ویژگی را دارا بود.

ج) حضرت فاطمه زهرا(س) جزئی اهل بیت است و اگرچه عهده دار امامت نبوده، اما علم و عصمت کامل دارد و پیروی از کلام و رفتار وی بر همه مسلمانان واجب و سرچشمه هدایت و رستگاری است.